

Handreiking beëindiging gemeentelijke opvang en vertrek derdelanders

Inhoud

1	Het tijdpad	4
2	De doelgroep	5
2.1	Derdelanders die Nederland moeten verlaten	5
2.1.1	Derdelanders zonder rechtsmiddelen	5
2.1.2	Derdelanders met rechtsmiddelen	5
2.1.3	Beëindigen opvang en (gemeentelijke) voorzieningen	5
2.1.4	Vertrek en vertrektermijn	5
2.1.5	Derdelanders die aangeven alsnog de asielprocedure te willen doorlopen	6
2.2	Derdelanders die reeds hebben aangegeven de asielprocedure te willen doorlopen (overdracht aan het COA)	6
2.3	Derdelanders die een reguliere verblijfsvergunning hebben of hebben aangevraagd	6
3	Herkennen doelgroep	7
4	Beëindiging opvang en vertrek	8
4.1	Rol DTenV en politie in de voorbereiding	8
4.2	Vrijwillig vertrek en rol gemeente	8
4.3	Vrijwillig vertrek en rol DTenV	9
5	Gedwongen vertrek; beëindiging opvang en ontruiming	10
5.1	Grondslag ontruiming	10
5.2	Bezwaar tegen de wijze waarop de gemeente gebruik maakt van de bevoegdheid tot het beëindigen van de opvang. Zie bijlage 2C.	11
5.3	Gedwongen vertrek en rol DTenV en politie	12
6	Uitschrijving BRP	13
7	Beëindiging bevroeringsmaatregel per 4 september 2025	15

Inleiding

Op 19 december 2024 heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: HvJEU) haar arrest gewezen naar aanleiding van de prejudiciële vragen, die waren gesteld door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (hierna: de Afdeling) en de rechtbank Amsterdam, ten aanzien van derdelanders met een tijdelijke verblijfsvergunning in Oekraïne. Het HvJEU heeft geoordeeld dat Nederland de tijdelijke bescherming van derdelanders met een tijdelijke verblijfsvergunning in Oekraïne mocht beëindigen. Daarnaast is geoordeeld dat het niet gegrond was terugkeerbesluiten vóór 4 maart 2024 te nemen, omdat derdelanders toen nog rechtmatig in Nederland verbleven.

Op 23 april jl. heeft de Afdeling, naar aanleiding van het arrest van het HvJEU, einduitspraak gedaan en ten aanzien van beide vragen in lijn met het arrest van het HvJEU geoordeeld. Dit betekent dat de conclusie kan worden getrokken dat met ingang van 4 maart 2024 deze groep terecht niet meer onder de RTB valt. Daarom wordt de bevroezingsmaatregel per 4 september 2025 opgeheven. Tot 4 september 2025 behouden *alle* derdelanders het recht op opvang en bijbehorende voorzieningen op grond van de Regeling opvang ontheemden Oekraïne (hierna: RooO) en mogen zij blijven werken volgens de regels die gelden voor ontheemden op grond van het Besluit uitvoering Wet arbeid vreemdelingen 2022 (hierna: BuWav).

Er is besloten per 4 september 2025 de bevroezingsmaatregel te beëindigen, de bevroezing van de gevolgen van de beëindiging van de tijdelijke bescherming op grond van de RTB.

De IND heeft de voornemens voor de nieuwe terugkeerbesluiten op 3 juni jl. verzonden.

Derdelanders zonder ingediende rechtsmiddelen tegen de eerdere terugkeerbesluiten hebben medio juli een brief van de IND ontvangen, waarin staat dat de bevroezingsmaatregel per 4 september 2025 beëindigd wordt en dat zij vanaf die datum vertrekplichtig zijn.

1 Het tijdpad

Tijdpad

1. IND verstuurt voornemens tot terugkeerbesluit – Dit is op 3 juni jl. gebeurd.
2. IND verstuurt brieven aan derdelanders die geen nieuw TKB krijgen, maar waarvoor de bevrozing wel eindigt op 4 september 2025 – juli/aug 2025.
3. IND verstuurt de beschikking met het nieuwe TKB – juli/aug 2025.
4. Derdelander meldt zich mogelijk bij gemeente, dan voert gemeente gesprek met derdelander over vertrek, waar het kan voor 4 september 2025. Anders zo spoedig mogelijk na 4 september 2025.
5. Gemeente bespreekt vermoedens van derdelanders die weigeren te vertrekken in lokale driehoek.
6. Gemeente legt contact met DTenV en/of politie.

2 De doelgroep

2.1 Derdelanders die Nederland moeten verlaten

De groep derdelanders valt grotendeels uiteen in een groep met en zonder aangewende rechtsmiddelen tegen de eerder genomen terugkeerbesluiten.

2.1.1 Derdelanders zonder rechtsmiddelen

Derdelanders die destijds geen rechtsmiddelen hebben aangewend tegen de opgelegde terugkeerbesluiten zijn medio juli door de IND per brief geïnformeerd over het eindigen van de bevrozingsmaatregel per 4 september 2025. Na 4 september 2025 hebben ze nog vier weken de tijd om Nederland en het Schengengebied te verlaten. Na die vier weken moeten ze zowel Nederland als het Schengengebied hebben verlaten.

Gedurende deze vier weken heeft de groep nog recht op opvang en (gemeentelijke) voorzieningen, maar mogen zij niet meer werken en zijn zij ook niet meer verzekerd onder de RMO voor zorg.

Voor derdelanders zonder rechtsmiddelen geldt de brief van februari jl. in combinatie met de verblijfssticker als verblijfsbewijs, tot de bevrozing eindigt per 4 september 2025.

2.1.2 Derdelanders met rechtsmiddelen

Derdelanders die destijds wel rechtsmiddelen hebben aangewend tegen het opgelegde terugkeerbesluit en wiens beroepsprocedure daarover nog loopt, verliest druppelsgewijs het recht op opvang, (gemeentelijke) voorzieningen, zorg en het recht om te mogen werken. Dit is afhankelijk van het moment waarop de beroepszaak van een individuele derdelander wordt afgehandeld. Voor deze groep geldt dat, wanneer hun beroep ongegrond wordt verklaard, hun titelcode is omgeklapt naar 98, zij vier weken de tijd hebben om Nederland en het Schengengebied te verlaten. Na die vier weken moeten ze zowel Nederland als het Schengengebied hebben verlaten.

Gedurende deze vier weken heeft de groep nog recht op opvang en (gemeentelijke) voorzieningen, maar mogen zij niet meer werken en zijn zij ook niet meer verzekerd onder de RMO voor zorg.

Voor de groep derdelanders met rechtsmiddelen geldt dat de in februari jl. door de IND gestuurde brief in combinatie met de verblijfssticker, als verblijfsbewijs dient tot het moment dat er een uitspraak is in hun individuele beroepszaak.

2.1.3 Beëindigen opvang en (gemeentelijke) voorzieningen

Wanneer de vertrektermijn is verstreken en de derdelander geen gebruik maakt van de asielprocedure heeft hij geen recht meer op (gemeentelijke) opvang. Daarom eindigen de gemeentelijke opvang en (gemeentelijke) voorzieningen vier weken nadat de titelcode is omgeklapt. Als de vertrektermijn ingaat mag er direct al niet meer gewerkt worden.

Voor de particuliere opvang geldt tevens dat alle voorzieningen moeten worden beëindigd. U wordt gevraagd om informatie beschikbaar te stellen voor gasthuishoudens over de mogelijke gevolgen van het voortzetten van de opvang (zie bijlage 3C).

2.1.4 Vertrek en vertrektermijn

De derdelander zonder rechtmatig verblijf in Nederland is vertrekplichtig en dient Nederland en het Schengengebied te verlaten. Indachtig het staande beleid is de inzet eerst gericht op vrijwillig vertrek. Wanneer niet vrijwillig wordt meegewerkt aan vertrek, volgt gedwongen vertrek.

Wanneer gemeenten na het aflopen van de vertrektermijn opvang (of onderdak) blijven aanbieden deze derdelanders, vangen zij zonder grondslag vreemdelingen op. De kosten voor deze opvang worden **niet** vergoed door het Rijk. Verlengde opvang komt dan ook voor rekening van gemeenten.

Enkel indien de derdelander meewerkt aan vertrek en er concreet zicht is op vertrek in de nabije toekomst, kan de gemeente gedurende de periode na het einde van de vertreftermijn en tot aan het vertrek van de derdelander opvang voortzetten en deze vergoed krijgen. Zie hiervoor ook artikel 2, eerste lid, onder f van de bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne.

2.1.5 **Derdelanders die aangeven alsnog de asielprocedure te willen doorlopen**

Alle derdelanders hebben de mogelijkheid gehad om een asielprocedure te doorlopen en hebben dat mogelijk ook al gedaan. Indien iemand aangeeft opnieuw asiel te willen vragen, omdat diegene aangeeft te vrezen voor de eigen veiligheid bij terugkeer naar het land van herkomst, kan betrokkene worden verwezen naar de IND.

Let op: het is nadrukkelijk niet de bedoeling om derdelanders na 4 september 2025 *zonder meer* door te verwijzen naar het aanmeldcentrum in Ter Apel. De asielprocedure is bedoeld voor diegenen die bescherming nodig hebben, omdat zij niet veilig zijn in hun land van herkomst.

2.2 **Derdelanders die reeds hebben aangegeven de asielprocedure te willen doorlopen (overdracht aan het COA)**

Een deel van de derdelanders heeft eerder aangegeven de asielprocedure te willen doorlopen en heeft daarom nog een lopende asielprocedure. Daarnaast is er een groep die in beroep is gegaan tegen het besluit van de IND op hun asielaanvraag. Deze groepen hebben recht op opvang bij het COA. Per 4 september 2025 komen zij onder verantwoordelijkheid van het COA en worden, zodra er plek is en voor zo ver zij gebruik willen maken van hun recht op opvang, overgeplaatst naar de opvanglocaties van het COA.

In overleg met het COA wordt in kaart gebracht welke derdelanders overgedragen moeten worden. Dat kan enkel administratief zijn, bijvoorbeeld als een derdelander op een logeeradres kan blijven. Derdelanders die momenteel verblijven in de Particuliere Opvang Oekraïne (POO) kunnen, als zowel het gasthuishoudens als de derdelander daarmee instemmen, daar blijven en enkel administratief worden overgeplaatst naar het COA per 4 september 2025 of kort hierna. Hiermee vallen zij ook onder de verantwoordelijkheid van het COA. In andere gevallen spreekt het COA ook met de gemeente af welke derdelander wanneer naar welke COA-opvanglocatie verhuist.

Meer informatie hierover vindt u in bijlage 3A.

2.3 **Derdelanders die een reguliere verblijfsvergunning hebben of hebben aangevraagd**

Derdelanders die een verblijfsvergunning hebben aangevraagd of toegewezen hebben gekregen voor werk of studie, of op een andere grond, behouden ook na 4 september 2025 hun recht op verblijf en werk conform aantekening op de verblijfsvergunning in Nederland. Zij hebben vanaf dat moment echter geen recht meer op opvang. Hij of zij kan geen aanspraak meer maken op opvang en verstrekkingen onder de RooO en is zelf verantwoordelijk voor het vinden van onderdak. Zij dienen de gemeentelijke opvang dan ook direct te verlaten.

3 Herkennen doelgroep

De IND stuurt aan de RVIG een lijst met alle BSN-nummers van derdelanders waarvan de titel omklapt. De RVIG kan deze lijst met de eigen gegevens vergelijken op persoonsniveau. De IND deelt ook alle actieve verblijfstitels. Hiermee kan de RVIG aan gemeenten (via een pushbericht) alleen de titelomklap communiceren van derdelanders die geen recht op opvang meer hebben. De zekerheid voor gemeenten neemt (door deze vergelijking van lijsten + het feit dat de RVIG inzicht krijgt in alle actieve titelcodes) enorm toe. Het concrete proces ziet er als volgt uit:

1. De RVIG stuurt gemeenten *voor* 4 september 2025 een totaalijst met daarop alle BSN-nummers van de derdelanders die nog de rechten genieten op grond van de RTB. Deze lijst dient voor de gemeente als ‘basislijst’, vervolgens kan de gemeente aan de hand van pushberichten de mutaties zelf goed bijhouden. Zo behoudt de gemeente het overzicht. Deze basislijst wordt verstuurd op dezelfde wijze als waarop de gemeente de pushberichten van de RViG ontvangt. Deze berichten komen binnen bij het algemene e-mailadres van Burgerzaken. In de aanhef van het bericht staat dat het bericht bedoeld is voor de collega die betrokken is bij derdelanders.
2. Op 4 september 2025 klappen de titelcodes van een deel van de derdelanders om. Op maandag 8 september 2025 ontvangen gemeenten een pushbericht gericht aan Burgerzaken. Daarin wordt melding gemaakt van de derdelanders uit de eigen gemeente die per 4 september 2025 verwijderbaar worden.
3. De gemeente kan de mutaties uit het pushbericht verwerken op de eigen basislijst.
4. De gemeente moet vervolgens het vertrek uit de gemeentelijke opvang in gang zetten.

Verblijfstitels derdelanders met tijdelijk verblijf in Oekraïne na beëindiging bevrozingsmaatregel per 4 september 2025

De tabel legt uit wat er per 4 september 2025 met de verblijfstitels gebeurt:

Subgroep	Verblijfstitel BRP		Gevolg
	Oude verblijfstitel	Nieuwe verblijfstitel	
a. Geen verblijfsrecht vanaf 4 september 2025	46	98	GOO uit, 4 weken vertrektermijn om NL te verlaten
b. Oud of nieuw openstaand beroep tegen einde RTB of TKB, met toegewezen vovo	46	46	Derdelander mag uitspraak in beroep in GOO afwachten
c. Oud openstaand beroep tegen einde RTB of TKB, zonder toegewezen vovo	46	46	Derdelander mag uitspraak in beroep in GOO afwachten
d. Nieuw openstaand beroep tegen nieuw TKB, zonder toegewezen vovo	46	98	GOO uit, 4 weken vertrektermijn om NL te verlaten
e. Lopende asielpcedure	46	32	GOO uit, overdracht naar het COA
f. RTB + reguliere verblijfsvergunning, zonder lopende beroepsprocedures tegen einde RTB of TKB	21 t/m 25 (titel 46 niet zichtbaar in BRP)	21 t/m 25	GOO uit
g. RTB + reguliere verblijfsvergunning, met oude lopende beroepsprocedures tegen einde RTB of TKB met of zonder toegewezen vovo	21 t/m 25 (titel 46 niet zichtbaar in BRP)	21 t/m 25	Derdelander mag uitspraak in beroep in GOO afwachten

[Landelijke tabellen 32 t/m 61 \(excl. tabel 35\) | Rvlg publicaties](#)

4 Beëindiging opvang en vertrek

De inzet van de gemeente is gericht op het faciliteren van vrijwillig vertrek, maar indien de vertrekplichtige derdelander de opvanglocatie niet vrijwillig en tijdig verlaat, kan de gemeente de derdelander uit de opvanglocatie (laten) verwijderen.

Het is van groot belang dat de gemeente de betrokken derdelander tijdig, duidelijk en eenduidig informeert over de vertrekmogelijkheden en consequenties van het niet vrijwillig vertrekken uit de opvanglocatie. En checkt dat deze consequenties ook daadwerkelijk worden begrepen door de derdelander. Hiertoe is de checklist beëindiging opvang opgesteld en heeft de DTenV een flyer beschikbaar gesteld met informatie over vrijwillig en gedwongen vertrek uit Nederland (zie bijlages 2D en de informatieflyers van de DTenV).

4.1 Rol DTenV en politie in de voorbereiding

Informereren en voorbereiden ontruiming door gemeente

Dit ziet op het informeren van gemeenten, lokale politie-eenheden en derdelanders ten aanzien van het vertrek - en het maken van concrete afspraken over het beëindigen van de opvang. De politie, meer specifiek AVIM, informeert de regionale politie-eenheden over het proces rondom de beëindiging van de gemeentelijke opvang van derdelanders die geen recht meer hebben op de rechten op grond van de RTB.

De gemeente voorziet de lokale driehoek van specifieke informatie t.a.v. aantallen derdelanders die voor beëindiging van de gemeentelijke opvang in aanmerking komen. Gedurende de bevrozing legt DTenV contact met de Top 10 gemeenten. Voor andere gemeenten geldt dat zij zelf contact kunnen leggen met DTenV, info@dtv.minvenj.nl, al naar gelang daar behoefte aan is.

DTenV biedt vervolgens ondersteuning aan als het gaat om advies over hoe met deze groep om te gaan, eventueel informatie aanbieden voor de doelgroep, dan wel het ondersteunen bij- en/of houden van vertrek(gesprekken). Afhankelijk van de vraag vanuit gemeenten wordt bepaald welke ondersteuning waar kan worden geboden (in relatie tot de beschikbare capaciteit).

4.2 Vrijwillig vertrek en rol gemeente

Zoals hierboven genoemd, wordt de bevrozingsmaatregel per 4 september 2025 beëindigd.

De daaropvolgende inzet van de gemeente is erop gericht om het vrijwillig vertrek van de derdelander die vertrekplichtig is uit de opvang te stimuleren. Om de derdelander zo goed mogelijk te helpen is van belang om ervoor te zorgen dat de betrokken derdelander zorgvuldig en eenduidig wordt geïnformeerd over het einde van de opvang.

De gemeente verstrekt om deze reden aan de derdelander de modelbrief waarin het einde van de opvang en de voorzieningen wordt aangekondigd (Bijlage 2B) met daarbij een informatieflyer van DTenV (beschikbaar in het Engels, Frans en Arabisch) in een taal die de derdelander begrijpt. Het is voor de hierna te bespreken mogelijkheid om tot verwijdering van de derdelander uit de opvang over te gaan overigens niet noodzakelijk dat deze brief daadwerkelijk wordt verstuurd, maar geadviseerd wordt om dit wél te doen.

De gemeente voert voor zover dit niet eerder heeft plaatsgevonden een gesprek met de betrokken derdelander, waarin wordt aangestuurd op vrijwillig vertrek uit de opvang en aandacht wordt gevraagd voor vertrekondersteuning. Zie bijlage 2B voor een checklist beëindiging opvang gesprek derdelanders. Het belang van het gesprek met de derdelander is om duidelijk te maken dat het recht op opvang na de vertrektermijn eindigt en dat dit betekent dat de derdelander de gemeentelijke opvang moet verlaten. Het is belangrijk dat de derdelander daadwerkelijk begrijpt wat aan hem wordt medegedeeld tijdens het gesprek. Wanneer de gemeente eerder een gesprek met de betrokken derdelander heeft gevoerd, kan de gemeente ofwel nogmaals een gesprek voeren ofwel de derdelander via de modelbrief herinneren aan het eerder gevoerde gesprek en hem wijzen op zijn verplichting om de opvang te verlaten.

Kortom, het is belangrijk dat de gemeente zich tijdens het gesprek ervan vergewist dat de derdelander begrijpt dat:

1. de bevestiging op 4 september 2025 eindigt, dat;
2. de derdelander zonder rechtsmiddelen op 4 september 2025 vertrekplichtig wordt en de derdelander met rechtsmiddelen na een negatieve uitspraak in zijn beroepszaak, dat;
3. hij daarom Nederland en de opvanglocatie moet verlaten vóór het aflopen van de 28 dagen vertrektermijn, die na 4 september 2025 of na de uitspraak in de beroepszaak begint (en het beroep ongegrond is verklaard).

4.3 Vrijwillig vertrek en rol DTenV

Ten aanzien van vrijwillig /zelfstandig vertrek gelden in principe geen specifieke voorwaarden. Veelal vindt men zelf de weg, en anders zijn er websites, zoals die van DTenV en IOM.

DTenV kan mogelijk ingeschakeld worden om (afhankelijk van locatie en capaciteit) vertrekgesprekken te voeren met personen die aangeven niet direct zelfstandig vertrekken. De DTenV kan bereikt worden via info@dtv.minvenj.nl.

DTenV is bij deze gesprekken afhankelijk van de voorzieningen van desbetreffende gemeente, denk aan een fysiek ruimte waar het gesprek gevoerd kan worden.

De derdelander heeft een reisdocument nodig, maar de meeste derdelanders hebben dat. Mocht dit toch niet het geval zijn, dan kan het IOM daarbij helpen. Mocht dat vastlopen, dan kan DTenV benaderd worden via een bemiddelingsverzoek www.dienstterugkeerenvertrek.nl/remigratiebeleid

DTenV gaat dan in gesprek met de betreffende autoriteiten, om een vervangend reisdocument te verkrijgen (laisser passer).

Als om wat voor reden dan ook dit traject langer duurt dan verwacht, en er ondertussen geen recht meer is op opvang in de GOO (bijvoorbeeld medio oktober 2025), dan kan ter overbrugging tijdelijk opvang worden geboden op de VBL in Ter Apel indien aan de voorwaarden daarvoor wordt voldaan. Ook hiervoor is echter de verwachting dat dit veelal niet nodig is. Zoals gezegd, de meeste derdelanders zijn gedocumenteerd. Het regelen van een vlucht indien de derdelander bereid is te vertrekken, is daarbij redelijk snel geregeld en het vertrek zelf laat dan niet lang op zich wachten.

5 Gedwongen vertrek; beëindiging opvang en ontruiming

Indien de derdelander de opvanglocatie niet vrijwillig wil verlaten, is er de mogelijkheid voor de gemeente om tot ontruiming over te gaan.

5.1 Grondslag ontruiming

Alle derdelanders die nu een terugkeerbesluit opgelegd krijgen, hebben eerder een afgewezen asielaanvraag ontvangen. Deze lag immers ten grondslag aan de tijdelijke bescherming en moest worden behandeld toen de tijdelijke bescherming eindigde. Er kan geen terugkeerbesluit worden opgelegd als er sprake is van rechtmatig verblijf.

Praktisch proces bij ontruiming op grond van bestuursrechtelijke titel

1. Op basis van de informatie, verstrekt door de RViG, kunnen gemeenten met behoorlijke mate van zekerheid concluderen welke derdelanders geen recht meer hebben op opvang op grond van de RTB en daarom niet meer in de GOO mogen verblijven. Deze informatie wordt verstrekt via de gebruikelijke weg: via de push-berichten die Burgerzaken ontvangen. Dit geldt zowel voor de basislijst (wordt vertrekt voor 4 september 2025) als voor alle opvolgende wijzigingen.
2. Derdelanders hebben na de titelomklap nog 28 dagen om Nederland te verlaten, de zelfstandige vertrektermijn.
3. In de periode voorafgaand aan het definitieve vertrek uit de GOO stuurt de gemeente aan op een vrijwillig vertrek doormiddel van goede informatie en een vertrekgesprek. De rol van de gemeente is in deze fase cruciaal. In het geval de gemeente twijfelt aan de status van de derdelander, kan altijd contact worden opgenomen met de Ketenservicelijn van de IND.
4. Na het verstrijken van de vertrektermijn, waarbij tevens duidelijk is dat de derdelander niet vrijwillig gaat vertrekken, moet de ontruiming worden ingepland. Het kan een civielrechtelijke ontruiming zijn of een bestuursrechtelijke ontruiming. Om dit te kunnen vaststellen, kan de gemeente **bij twijfel altijd contact opnemen met de IND Ketenservicelijn**. Aan de IND-ketenservicelijn kunnen drie vragen worden gesteld:
 1. Beschikt de derdelander over een beschikking met daarin een afgewezen asielaanvraag?
 2. Beschikt de derdelander over een terugkeerbesluit?
 3. Staan er nog procedures open?
5. Op basis van de antwoorden van de IND kan de gemeente in de meeste gevallen overgaan tot de bestuursrechtelijke ontruiming. Indien de derdelander niet beschikt over een beschikking met daarin een afgewezen asielaanvraag, moet de gemeente bij de civiele rechter een verzoek tot een vonnis tot ontruiming indienen.
6. Indien de gemeente samen met de politie overgaat tot daadwerkelijke ontruiming is het zorgvuldig om kort voor het moment van daadwerkelijke ontruiming **opnieuw contact op te nemen met de IND Ketenservicelijn**. Immers in de tussentijd zouden er opnieuw procedures gestart kunnen zijn. De verwerkingstermijn bij de IND is daarvan hooguit 1 dag. Dit is echter geen must.
7. Tot slot. Indien tijdens de ontruiming door de derdelander opnieuw beroep wordt gedaan op asiel en deze persoon opnieuw in procedure wil gaan, **dan kan de ontruiming uit de GOO wel worden doorgezet**. De derdelander dient zich dan in Ter Apel te melden.

Ontruiming op grond van bestuursrechtelijke titel

Wanneer de derdelander niet (langer) onder de RTB valt en zijn asielaanvraag (eerder) is afgewezen, vormt artikel 45 Vreemdelingenwet 2000 (hierna: Vw) de grondslag om de opvangplek binnen te kunnen treden en te kunnen ontruimen. Als de derdelander de opvanglocatie niet vrijwillig wil verlaten, is de politie op grond van artikel 45, eerst lid, sub d en e van de Vw bevoegd om hem uit de opvang te verwijderen. Hiervoor is geen civiele procedure bij de rechter nodig. Op grond van deze bestuursrechte-

lijke titel kan de gemeente zonder tussenkomst van de civiele rechter overgaan tot ontruiming en dus na het verstrijken van de vertrektermijn de lokale driehoek benaderen. Dat kan in beginsel direct na het verstrijken van de vertrektermijn, wanneer blijkt dat de derdelander niet meewerkt aan vertrek.

Een gedwongen ontruiming op grond van artikel 45 lid 1 sub d en e Vw is alleen mogelijk indien de asielaanvraag van de persoon door de IND is afgewezen en tegen die afwijzing geen beroep is ingesteld (rechtsmiddelen schorten in de meeste gevallen de werking van het besluit om de asielaanvraag af te wijzen op), dan wel als het beroep reeds is afgewezen of ongegrond is verklaard. Een buiten behandeling gestelde asielaanvraag wordt op grond van artikel 30c, derde lid, Vw gelijkgesteld aan een afwijzing van de asielaanvraag.

Ontruiming op grond van civielrechtelijke titel

Wanneer een persoon niet (meer) onder de RTB valt, maar wanneer geen sprake is van een afgewezen asielaanvraag op grond van de Vw, kan de gemeente zich niet beroepen op artikel 45 Vw ten behoeve van ontruiming. Dan moet de civielrechtelijke route bewandeld worden, tenzij een andere route aangewezen is.

In geval van de civiele route kan de gemeente de persoon pas uit de opvanglocatie verwijderen na het voeren van een kort geding bij de civiele rechter. Dit doet zich enkel voor bij gevallen waarin de IND geen zogenoemde meeromvattende beschikking heeft genomen (lees: de asielaanvraag heeft afgewezen of buiten behandeling heeft gesteld op grond van de Vw).

Indien de gemeente twijfelt over de status van de asielaanvraag van de derdelander of andere vragen heeft i.r.t. deze procedure(s) kan contact opgenomen worden met de IND: IND-ketenservicelijn 088-0430500.

Voor zover er aanvullende vragen over deze procedures zijn, kunnen deze worden gesteld aan het Ministerie van Asiel en Migratie (Derdelanders.oekraine@minjenv.nl).

5.2 Bezwaar tegen de wijze waarop de gemeente gebruik maakt van de bevoegdheid tot het beëindigen van de opvang. Zie bijlage 2C.

De mogelijkheid om bezwaar te maken op grond van artikel 72 lid 3 Vw is beperkt tot een bezwaar over de wijze waarop de gemeente gebruik maakt van de bevoegdheid tot het beëindigen van de opvang. Daarnaast kan bezwaar worden gemaakt indien de situatie ten tijde van de feitelijke beëindiging van de opvang dusdanig verschilt van die ten tijde van het besluit van de IND waardoor niet langer van de rechtmatigheid van die beëindiging kan worden uitgegaan. Het indienen van bezwaar kan dus geen betrekking hebben op de omstandigheid dat de opvang überhaupt beëindigd wordt. Dit volgt immers direct uit het afwijzende asielbesluit, het eindigen van de tijdelijke bescherming, het terugkeerbesluit van de IND en (het aflopen van de bevrozingsmaatregel per 4 september 2025). Indien hetgeen de derdelander aanvoert niet nieuw is, dan wel niet relevant is voor de beoordeling van de rechtmatigheid van de beëindiging van de opvang, dan kan dat in beginsel niet leiden tot een gegrondverklaring van het bezwaar.

Hieronder worden enkele voorbeelden genoemd van bezwaargronden die derdelanders bij de gemeenten naar voren kunnen brengen en op welke wijze de gemeente daarop in bezwaar kan reageren. Het is uiteraard niet mogelijk om voor ieder denkbare situatie kaders aan te reiken voor gemeenten hoe hierop gereageerd moet worden. Bovendien valt niet uit te sluiten dat zich situaties kunnen voordoen waarbij derdelanders op goede gronden bezwaar hebben gemaakt. Onderstaande is dus niet uitputtend.

Indien de derdelander in bezwaar aanvoert dat hij niet op de hoogte was van het feit dat hij de opvang moest verlaten, kan de gemeente in de reactie op bezwaar verwijzen naar alle voorafgaande informerende brieven en contactmomenten die er voor en met de derdelander zijn geweest. Hierbij kan worden gedacht aan de informatiebrief van de IND, het terugkeerbesluit van de IND, de modelbrief van de gemeente, maar ook de informatie die op Rijksoverheid.nl is geplaatst en de gesprekken die er vanuit de gemeente zijn gevoerd met de derdelander over vertrek. Afhankelijk van hetgeen wordt aangevoerd, dient het bezwaar (kennelijk) ongegrond te worden verklaard.

Zoals hierboven ook al is benoemd, kan het bezwaar niet gericht zijn tegen het feit dat de opvang beëindigd wordt. Als het bezwaar zich daar wel tegen richt, heeft het bezwaar geen kans van slagen en

dient het eveneens (kennelijk) ongegrond te worden verklaard onder verwijzing naar de meeromvattende beschikking van de IND. Wel kan het bezwaar gericht zijn op de wijze waarop de gemeente feitelijk overgaat tot het beëindigen van de opvang. Denk bijvoorbeeld aan een voor de derdelander zeer ongeschikt moment. Afhankelijk van de gronden van bezwaar zal de gemeente daar al dan niet inhoudelijk op moeten reageren.

In het geval de derdelander aangeeft op korte termijn voornemens te zijn te vertrekken, maar dit, om welke reden dan ook, nog enige tijd in beslag neemt, kan dat een reden zijn om de gemeentelijke opvang te verlengen. Van belang daarbij is dat het vertrek, na het verlopen van de vertrektermijn, binnen afzienbare termijn zal plaatsvinden en dat de derdelander voldoende kan onderbouwen dat hij ook daadwerkelijk werkt aan zijn vertrek. Bij twijfel of voldoende is onderbouwd dat de derdelander werkt aan zijn vertrek, dan wel bij twijfel over de termijn waarbinnen het vertrek plaatsvindt, kan contact worden opgenomen met de DTenV.

Als de derdelander in bezwaar naar voren brengt dat er medische omstandigheden zijn waardoor hij niet uit de opvang kan vertrekken, dient de gemeente de derdelander door te verwijzen naar de IND voor het aanvragen van uitstel van vertrek op grond van artikel 64 Vw. Tevens kan worden medegedeeld dat de gemeente niet in de positie is om dit te beoordelen. Daarnaast leidt een artikel 64 Vw-aanvraag bij de IND niet tot opvang in de gemeente, waardoor een dergelijk bezwaar (kennelijk) ongegrond is.

5.3 Gedwongen vertrek en rol DTenV en politie

Voorbereiden ontruimen

Deze fase ziet op het daadwerkelijke beëindigen van de opvang, eventueel gepaard met (gedwongen) terugkeer.

Het initiatief voor de uiteindelijke ontruiming ligt bij de gemeente. Op het moment dat iemand titelcode 98 heeft en de vertrektermijn is verstreken, en dus verwijderbaar is, dient de gemeente de opvang en bijbehorende voorzieningen te beëindigen op basis van de hierboven beschreven procedure(s).

Na de ontruiming kunnen er verschillende scenario's voordoen:

- Betrokkene wordt heengezonden en aangezegd te voldoen aan de wettelijke verplichting om Nederland (Schengen gebied) te verlaten;
- Op het moment dat gedurende de voorbereiding duidelijk is geworden dat betrokkene niet meewerkt aan het vrijwillig vertrek en in samenwerking met de gemeente besloten is om het traject van gedwongen vertrek in te zetten, dan dient betrokkene staande te worden gehouden ten behoeve van inbewaringstelling;
- In het geval van gedwongen ontruiming waarin een staandehouding plaatsvindt, kan alsnog worden besloten geen verdere dwangmiddelen toe te passen en de betrokkene aan te zeggen uitvoering te geven aan het opgelegde terugkeerbesluit.
- Betrokkene pleegt tijdens de ontruiming een strafbaar feit, denk aan verzet. Betrokkene (dan verdachte) wordt aangehouden door de politie. Na afhandeling van het strafrechtelijk proces wordt er contact opgenomen met AVIM. AVIM kan besluiten of de vreemdeling wordt overgenomen in het vreemdelingrechtelijke traject.
- De staande gehouden vreemdeling, die heeft aangegeven een nieuw asielverzoek te willen indienen, wordt heengezonden naar met de mededeling dat hij zich dient te melden bij het aanmeldcentrum in Ter Apel.

6 Uitschrijving BRP

Indien vaststaat dat de derdelander is vertrokken uit Nederland, maar geen aangifte van vertrek heeft gedaan, dan kan de gemeente een voornemen nemen tot ambtshalve uitschrijving uit de BRP. Vervolgens kan de gemeente (ongeveer twee weken later) hierover een besluit nemen. Dit besluit kan ambtshalve worden verwerkt en bekendgemaakt, zonder aanvullend adresonderzoek. Het voornemen en het besluit kunnen worden bekendgemaakt op officiële bekendmakingen.nl of in een huis-aan-huisblad. Dit kan in één publicatie een groep personen betreffen.

Als alleen bekend is dat betrokkene het BRP-adres (de opvanglocatie) heeft verlaten maar nog niet vaststaat dat hij of zij uit Nederland is vertrokken, is voor uitschrijving, voorafgaand aan het voornemen en het besluit, een onderzoek naar het nieuwe adres nodig. De mogelijkheden om het nieuwe adres te achterhalen zijn in deze gevallen doorgaans beperkt zijn.

Uit het dossier voor uitschrijving moet volgen dat de betrokkene uit de opvang is vertrokken, onbereikbaar is en dat niet achterhaald kan worden of hij nog in Nederland verblijft. Gebruik hiervoor bijvoorbeeld een schriftelijke verklaring van de locatiemanager waaruit volgt dat de derdelander uit de opvang is vertrokken en dat niet duidelijk is of hij nog in Nederland verblijft. Voeg daarnaast bijvoorbeeld een eigen aantekening van de medewerker burgerzaken toe waaruit volgt waarom er geen mogelijkheid is om de nieuwe verblijfsplaats te achterhalen.

Het vertrek wordt ambtshalve verwerkt. Het voornemen en het besluit kunnen worden bekendgemaakt op officiële bekendmakingen.nl of in een huis-aan-huisblad. Dit kan in één publicatie een groep personen betreffen.

Wanneer een derdelander die in de POO verblijft, na 4 september 2025 of de datum uitspraak beroep uit de POO vertrekt, maar zich niet uitschrijft uit de BRP kan dit financiële consequenties hebben voor het gasthuishouden. Het is raadzaam informatie beschikbaar te stellen voor gasthuishoudens (zie ook de informatieflyer voor gasthuishoudens in het informatiepakket).

Als meteen duidelijk is dat de derdelander niet meer op het adres verblijft – omdat het gasthuishouden dat meldt en er geen reden is om daaraan te twijfelen – kan een gemeente op de persoonslijst in de BRP een aantekening opnemen dat betrokkene niet (langer) op het adres woont, maar dat het onderzoek naar de nieuwe verblijfsplaats dan wel vertrek uit Nederland nog loopt. Organisaties (zoals de Belastingdienst) krijgen deze onderzoeksgegevens (aantekening) meegeleverd bij een bevraging van de BRP en kunnen op basis hiervan beslissen om de derdelander niet mee te tellen als bewoner van het adres. NB. Er is vervolgens nog wel adresonderzoek door de gemeente nodig, om te beslissen over het al dan niet ambtshalve ‘uitschrijven’ van het adres (naar niet-ingezetene, ‘RNI’). Tot dat moment blijft de derdelander ingezetene, maar dus met de aantekening dat hij niet meer op het adres verblijft. Zie voor de instructie voor het plaatsen van de aantekening de [HUP 3.1 \(rvig.nl\)](#), p. 180.

Tot slot

Met deze handreiking is beoogd aan te geven dat de inzet van de gemeente primair moet zijn gericht op het faciliteren van en aansturen op het vrijwillig vertrek van de derdelander uit de opvang. Het doel hiervan is het zo goed mogelijk informeren van de derdelander over de beëindiging van de tijdelijke bescherming, de bevroingsmaatregel en opvang, zodat de derdelander de opvang vrijwillig verlaat. Indien de derdelander weigert om de opvang te verlaten, is in deze handreiking beschreven wat de gemeente in dat geval kan doen. Indien er vragen zijn naar aanleiding van deze handreiking, kan er contact worden opgenomen met het ministerie van Asiel en Migratie. (Derdelanders.oeukraine@minjenv.nl). Daarnaast is nauw contact met de lokale driehoek van grote meerwaarde.

Relevante bijlagen uit het informatiepakket:

- 2B. Modelbrief aankondiging beëindiging opvang en verstrekkingen;
- 2C. Tekstblokken bezwaar tegen modelbrief;
- 2D. Checklist gesprek beëindiging opvang derdelanders.

7 Beëindiging bevroeringsmaatregel per 4 september 2025

Alles concreet op een rij.

Groep 1: derdelanders die zelfstandig vertrekken (met onbekende bestemming/Nederland verlaten)

- De bevroering wordt per 4 september 2025 beëindigd.
- Er is nog recht op opvang en bijbehorende (gemeentelijke) voorzieningen tot aan het moment van vertrek. Tijdens de vertreftermijn mag de derdelander echter niet meer werken en is diegene niet meer verzekerd onder de RMO, en daarmee zelf verantwoordelijk voor zorgkosten.
- De reguliere vertrekondersteuning van de Internationale Organisatie voor Migratie (hierna: IOM) of DTenV is beschikbaar. IOM biedt vrijwillige terugkeerondersteuning en kan de derdelander in een gesprek informeren over ondersteuning voorafgaand, tijdens en na het vertrek. Alle vragen over terugkeer kunnen worden besproken met een counselor. Voor specifieke vragen kan IOM contact opnemen met collega's in het land van herkomst. Via het programma 'Return and Emigration Assistance from the Netherlands' (REAN) van IOM kunnen derdelanders basisvertrekondersteuning krijgen waarin wordt voorzien in voorlichting, vliegtickets en een financiële ondersteuning voor de eerste levensbehoefte na terugkeer. Afhankelijk van de nationaliteit, kan men in aanmerking komen voor herintegratieondersteuning.
- De DTenV kan helpen als iemand de beslissing heeft genomen terug te keren naar het land van herkomst, maar niet weet hoe dit aan te pakken. Betrokkene kan contact opnemen of in contact worden gebracht met de DTenV. Een regievoerder neemt met hem of haar de mogelijkheden voor vertrek uit Nederland door.
- Bij vertrek dient de derdelander zich uit te schrijven uit de BRP.

Groep 2: derdelanders die zelfstandig willen vertrekken, maar Nederland niet direct kunnen verlaten

- De bevroering wordt per 4 september 2025 beëindigd.
- Er is nog recht op opvang en bijbehorende (gemeentelijke) voorzieningen tot aan het moment van vertrek. Tijdens de vertreftermijn mag de derdelander echter niet meer werken en is diegene niet meer verzekerd onder de RMO, en daarmee zelf verantwoordelijk voor zorgkosten:
 - De gemeente kan de derdelander faciliteren met opvang en voorzieningen tot het moment van vertrek gedurende de vertreftermijn van 28 dagen. **Het advies** is om dit te doen voor personen die mee willen werken aan hun vertrek. De kosten worden vergoed door het Rijk.
NB: wanneer het verblijf de vertreftermijn overschrijdt, omdat vertrek nog niet kan worden gerealiseerd kan met de DTenV worden bezien of een plaatsing op de vrijheidsbeperkende locatie een optie is (zie hieronder). Indien dit niet mogelijk is worden de kosten voor het gecontinueerd faciliteren van onderdak vergoed door het Rijk.
- Wanneer een derdelander vertrekplichtig is, geen recht meer heeft op opvang, meewerkt aan zijn vertrek én het vertrek in beginsel binnen 12 weken te realiseren is, kan mogelijk worden voorzien in tijdelijk onderdak op een – in samenwerking met de DTenV, gemeenten en het COA nog te realiseren – zogeheten vrijheidsbeperkende locatie (VBL) voor derdelanders. Hierbij wordt tevens een vrijheidsbeperkende maatregel opgelegd. Er kan met de DTenV contact worden opgenomen (in principe door de derdelander zelf) over de mogelijkheden voor vertrekondersteuning vanaf de in te richten VBL voor derdelanders.

- Wanneer een derdelander zich in de POO bevindt, kan deze gecontinueerd worden tot het moment van vertrek als het gasthuishouden daarmee instemt.
Let op: het opvangen van een derdelander zonder rechtmatig verblijf kan financiële consequenties hebben voor gasthuishoudens. Daarnaast kan worden bezien of verblijf op de VBL een optie is (zie punt hiervoor) of in de gemeentelijke opvanglocatie onderdak geboden kan worden tot aan het moment van vertrek.
- Voor betrokkenen is verder de reguliere vertrekondersteuning van de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) of DTenV beschikbaar. Aanvullend kan worden vermeld dat DTenV kan bemiddelen op het moment dat betrokkene er niet in slaagt om zijn of haar vertrek te realiseren. Hiervoor dient een verzoek te worden ingediend bij DTenV.
- Bij vertrek dient de derdelander zich uit te schrijven uit de BRP.

Groep 3: derdelanders die niet zelfstandig vertrekken en de opvang niet verlaten

- De bevrozing wordt per 4 september 2025 beëindigd.
- Er is nog recht op opvang en bijbehorende (gemeentelijke) voorzieningen tot aan het moment van vertrek. Tijdens de vertrektermijn mag de derdelander echter niet meer werken en is diegene niet meer verzekerd onder de RMO, en daarmee zelf verantwoordelijk voor zorgkosten.
- Gedurende de vertrektermijn wijst de gemeente de derdelander op zijn vertrekplicht en (nogmaals) op de opties voor zelfstandig vertrek. Verder is reguliere vertrekondersteuning van IOM of DTenV beschikbaar.
- Onderdak gedurende de vertrektermijn
 - De gemeente kan de derdelander faciliteren met onderdak en verstrekkingen tot het moment van vertrek gedurende de vrijwillige vertrektermijn van 28 dagen. **Het advies** is om dit niet te doen voor personen die niet mee willen werken aan vertrek. Wanneer de gemeente wel onderdak faciliteert gedurende de vertrektermijn, worden de kosten vergoed.
- DTenV kan mogelijk ingeschakeld worden om (afhankelijk van locatie en capaciteit) vertrekgesprekken te voeren met personen die niet direct zelfstandig vertrekken. Daarbij is VBL-plaatsing eveneens een optie.
- Wanneer de politie tijdens het uitoefenen van haar taak een vreemdeling aanhoudt voor een strafbaar feit en de vertrektermijn van de vreemdeling nog loopt, kan in bepaalde gevallen deze vertrekperiode worden ingetrokken. De politie volgt hierbij haar reguliere politieprocessen.
- Wanneer de betrokkene de opvang niet tijdig verlaat, kan de politie de opvangplek ontruimen.

Derdelanders die aangeven niet veilig te zijn in het land van herkomst.

Betrokkenen hebben de mogelijkheid gehad om een asielprocedure te doorlopen en hebben dat mogelijk ook al gedaan. Indien iemand aangeeft (opnieuw of alsnog) asiel aan te willen vragen, omdat hij of zij aangeeft te vrezen voor de eigen veiligheid bij terugkeer naar het land van herkomst, kan betrokkene worden verwezen naar de IND en het COA.

Dit is een publicatie van:

Ministerie van Asiel en Migratie

Augustus 2025